

Ylöjärvi Manninsaari muinaisjäännöskartoitus 2013

**Hannu Poutiainen
Jasse Tiilikkala**

Tilaja: Ympäristösuunnittelu Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Tutkimus	4
Lähtötiedot.....	4
Inventointi	4
Havainnot	7
Tulos	10
Lähteet	11
Vanhat kartat	11
koekuoppakartat.....	13
Koekuoppaluettelo.....	13
Muinaisjäännöstiedot	15
YLÖJÄRVI MANNINSAARI	15
YLÖJÄRVI MANNINSAARI 2.....	15

Kansikuva: Hiekkarantaa Manninsaaren pohjoisosassa – v. järvenlaskun vesijättöä.

Perustiedot

Alue: Ylöjärvi Manninsaari ja saaren eteläpuolisen mantereen kiinteistön numero 108–421-41 alue Manninsaaren eteläpuolella. Ylöjärven ja Hämeenkyrön rajalla Kyrösjärven eteläpäässä.

Tarkoitus: Selvittää ulottuuko Manninsaarella sijaitseva kivikautinen asuinpaikka Manninsaari (Mj-tunnus: 932010004) arvioitua laajemmalle, sekä selvittää sijaitseeko tutkimusalueella ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä.

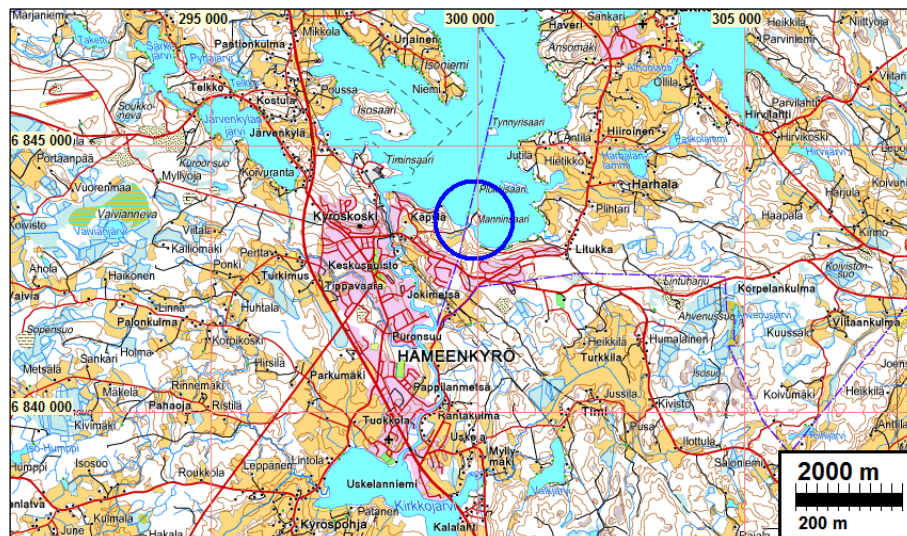
Työaika: Toukokuu 2013

Kustantaja: Ympäristösuunnittelu Oy

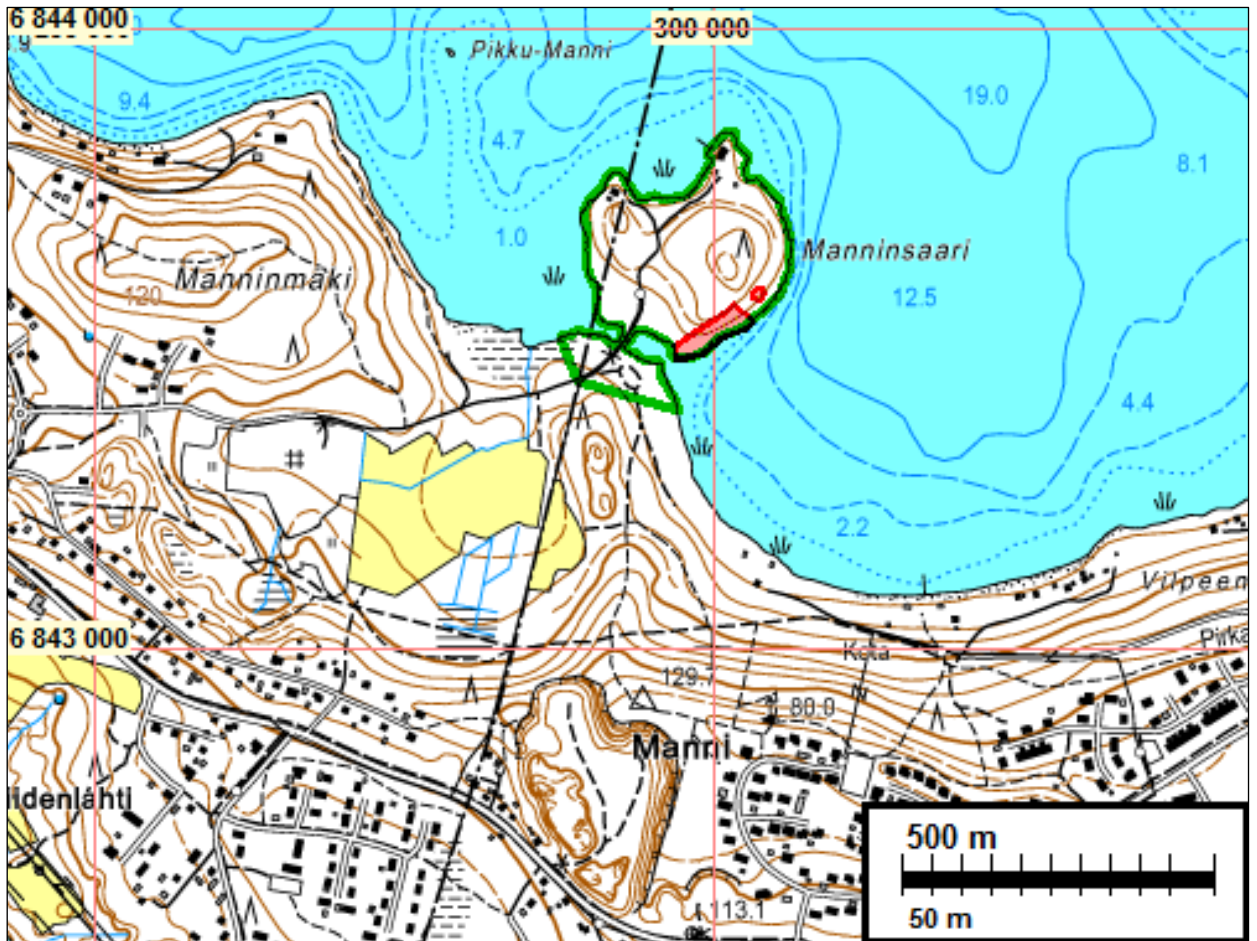
Aiemmat tutkimukset: Maarit Suni 1975 inventointi

Tekijät: Mikroiitti Oy; Hannu Poutiainen ja Jasse Tiilikkala

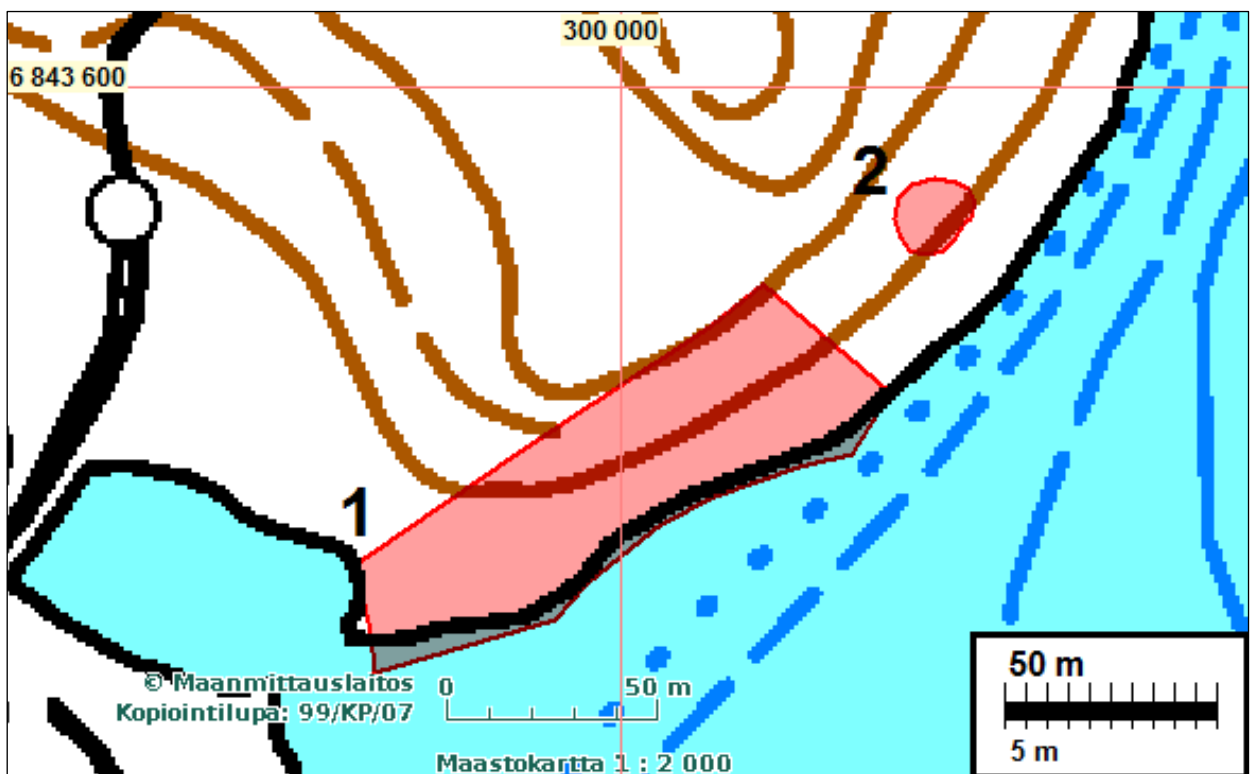
Tulokset: Maastotutkimuksissa paikalla ennestään tunnetun muinaisjäännöksen (Manninsaari Mj-tunnus: 932010004) havaittiin sijaitsevan osittain vesijättöalueella ja lisäksi muinaisjäännösalueella havaittiin nykyaikaisten rakennusten jäänteitä. Tunnetun muinaisjäännösalueen koillispuolella havaittiin ennestään tuntematon kivitali varhaismetallikautinen asuinpaikka.

Tutkimusalue ympyrän sisällä.

Manninsaaren muinaisjäännösalueet merkitty on punaisella.

Muinaisjäännösrajauksen on merkitty punaisella.

Ennestään tunnettu kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka nro 1. Rajaus muinaisjäännösrekisterin mukainen.

Uusi havaittu kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka nro 2.

Selityksiä: Koordinaatit, kartat ja ilmakuvaotteet ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref). Kartta ja ilmakuvapohjat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta syksyllä 2012 ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Löydöille ei raporttia tehtäessä ole hankittu Kansallismuseon kokoelmanumeroa. Se hankitaan syksyllä-talvella 2013-2014.

Tutkimus

Lähtötiedot

Ylöjärven Manninsaaren ranta-asetmakaavahankkeeseen liittyen Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti suoritettavaksi täydennysinventointia Manninsaarella. Täydennysinventoinnilla tuli selvittää Manninsaarella sijaitsevan kivikautisen asuinpaikan (Manninsaari Mj-tunnus: 932010004) rajaus, jatkuuko muinaisjäänös merkityn muinaisjäänösalueen ulkopuolelle. Kivikautinen asuinpaikka on löydetty vuonna 1975 Maarit Sunin alueella suorittamassa inventoinnissa.

Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti lisäksi kaava-alueella tehtäväksi arkeologisen täydennysinventoinnin, jossa otetaan huomioon sekä esihistoriallisen, että historiallisen ajan kohteet, eli kaikki muinaisjäänökset niiden tyypistä ja aikakaudesta riippumatta.

Ympäristösuunnittelu Oy tilasi Manninsaaren ranta-asetmakaava alueella tarvittavat arkeologiset tutkimukset Mikroliitti Oy:ltä. Maastotutkimuksen tekivät Hannu Poutiainen ja Jasse Tiilikka toukokuussa 2013 hyvissä olosuhteissa. Työ tehtiin ns. tarkkuusinventointina.

Inventointi

Manninsaari sijaitsee Ylöjärven ja Hämeenkyrön rajalla Kyrösjärven eteläpäässä. Saaren kasvillisuus on pääosin harvaa sekametsää. Maaperä alueella on etupäässä hiekkamoreenia, ja maasto on paikoin suhteellisen jyrkkäpiirteistä ja kivistä. Saaren pohjoisosassa on pienialainen hiekka-alue, jossa on vanha sorakuoppa. Saaren eteläosassa maaperä on lähinnä savea/hiesua, varsinkin entisellä peltoalueella, jossa maaperän pinta on humuksen sekaista.

Tutkimusalue ulottui myös Manninsaaren eteläpuoliselle mantereelle. Mantereen puolinen osa tutkimusaluetta on eteläosastaan hyvin jyrkkää rinnettä ja saaren puoleinen osa on vesijättömaata. Kyrösjärven pinta on nykyään n. 83 m korkeustasolla. Se oli aiemmin n.85 m tasolla, ennen järvenlaskua v. 1865. Noin 85 m korkeustason alapuolella muinaisjäänöksiä ei voi olla.

Manninsaaren alue oli inventoinnin maastotyöajan kohtana pääosin peitteistä metsämaastoa, mutta alueella oli myös useita peitteettömiä kohtia. Suurella alalla saarella, sen koillisosassa, oli tehty hiljattain metsänhakkuita ja hakkuualuetta laikutettu. Peitteettömiä alueita oli myös tienvarsien leikkauksissa ja hiekkarannalla.

Manninsaaren ennestään tunnettu kivikautinen asuinpaikka (Manninsaari Mj-tunnus: 932010004) sijaitsee Manninsaaren itä-kaakkoisreunalla. Paikalla on tehty muinaisjäänösinventointi vuonna 1975 Maarit Sunin toimesta. Inventoinnista ei ole tehty raporttia ja inventoiduista kohteista on toimitettu ainoastaan valokuvat ja paikkatiedot Museoviraston arkistoon.

Muinaisjäänöksen laajuutta selvitettiin koekuopittamalla muinaisjäänösrajausten ulkopuolista aluetta. Ympäristössä tehtiin myös metallinilmaisoin etsintää, käsikairausta sekä havainnoitiin avoimilla maastonkohdilla maan pinnalla mahdollisesti näkyviä historiallisen tai esihistoriallisen

ajan löytöjä, eli suoritettiin ns. pintapöimintää. Lisäksi aluetta kartoitettiin ja siellä tehtiin korkeusprofiilimittauksia RDGPS-laitteella (Korkeusprofiilimittauksen tulokset on esitetty kartassa sivulla 9). Ennen maastotutkimuksia perehdyttiin aluetta kuvaaviin vanhoihin karttoihin, joiden perusteella selvitettiin mm. alueen historiallisen ajan maankäyttöä.

Osittain paljasta moreenirinnettä hakkuun jäljiltä saaren itäosassa.

Laikutettua aluetta saaren koillisosassa.

Hiekkaista aluetta saaren pohjoisosassa hiekkakuopan vieressä.

Vesijätöaluetta ja jyrkkää kivistä rinnettä - vanha rantatörmä - mantereen puolen kaava-alueella.

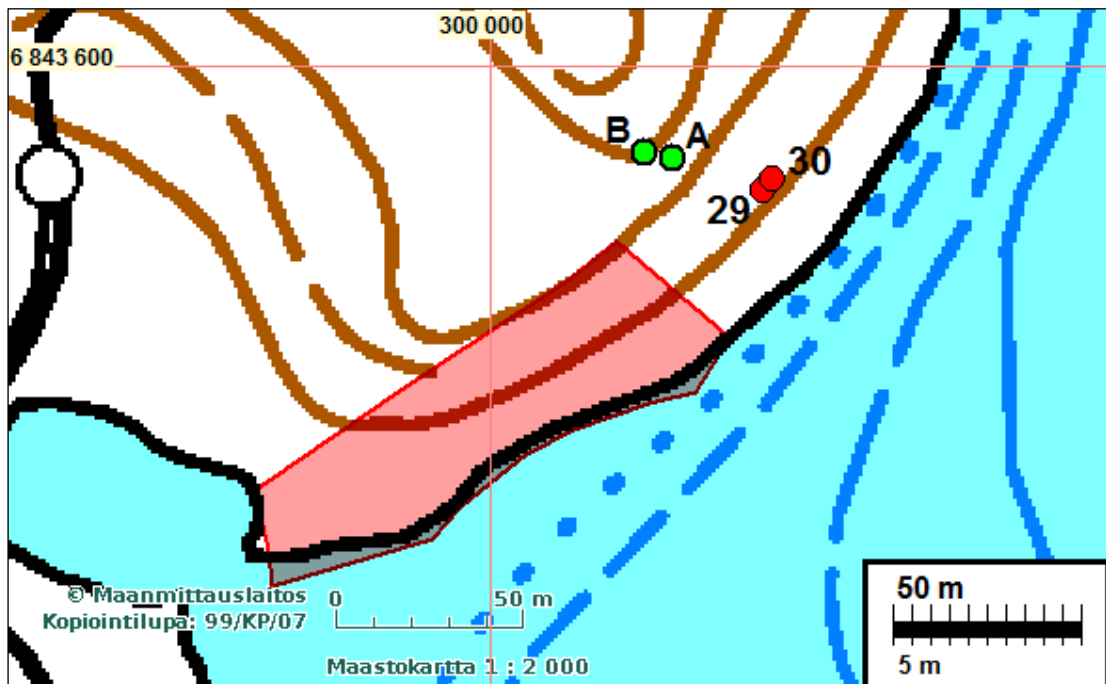

Jasse Tiilikkala tekemässä kartoitusta RDGPS-laitteella.

Saaren kaakkoispuolta.

Havainnot

Muinaisjäännösrajaus muinaisjäännösrekisterin mukaan. Löydölliset koekuopat on merkitty punaisilla pisteillä. Havaitut kuopanteet merkitty vihreillä pisteillä.

Manninsaari (Mj-tunnus: 932010004)

Kaava-alueen eteläosassa havaittiin purettujen rakennusten jäännöksiä. Niitä oli myös muinaisjäännösalueeksi merkityllä alueella. Puretut rakennukset sijaitsevat muinaisjäännösalueella kohdassa, jossa on myös paljon jyrkähköä rinteä. Kohta vaikuttaakin topografian perusteella epäedulliselle kivikautista asuinpaikkaa ajatellen ja on epätodennäköisestä, että juuri sillä kohdalla on ollut esihistoriallista asutusta. Muinaisjäännösalueen rajasta koilliseen löytyi kahdesta koekuopasta (nrot 21 ja 22) betonitason, mahdollisesti lattian jäännöksiä ja yhdestä koekuopasta (nro 19) löytyi tiiltä, laastia ja sementtiä. Paikkaa on havaintojen perusteella tasattu ja ajettu sinne myös täyte- ja tasoitemaata. Kyseessä on todennäköisesti puretun rakennuksen jäännös sekä siihen liittyvät rakentamisen ja purkamisen yhteydessä liittyvät sekoittuneet maakerrokset.

Nykyaikaisen rakennuksen paikkaa muinaisjäännösalueella

Rannan tuntumassa on havaittavissa kaksi nykyrantaa korkeammalla tasolla olevaa rantatörmää noin 1-2 m nykyisen vedenpinnan yläpuolella. Havainnon perusteella osa muinaisjään-
nösalueeksi merkitystä alueesta on vesijättöä, joka on paljastunut veden alta myöhään histori-
allisella ajalla, pääosin 1800-l, tapahtuneiden järvenlaskujen seurauksena. Manninsaaren mui-
naisjään-
nösalueen raja-
us vaikuttaakin varsin laajalta verrattuna maastossa kivikautiselle
asuinpaikalla mahdolliseksi ja soveltuvaksi todetulle maaston laajuudelle.

Kuopanne A

N 6843575.3 E 300048.2

Läheltä rakennusten jäännöksiä löydettiin pyöreähkö maakuoppa (sivun 7 kartassa A), halkaisi-
ja noin 3 m, syvyys noin 0,5 m. Siinä todettiin kairauksessa nokea, hiiltä ja humusta kivennäis-
maahan sekoittuneena mutta ei minkäänlaista huuhtoutumiskerrosta. Kuoppa muistuttaa hiili-
miilua, mutta sellaiseksi sitä ei varmasti voinut tulkita. Emme pidä kuoppajäännettä muinais-
jään-
nösalueenä – kyseessä on ilmeisen nuori ja vähämerkityksellinen rakenteen jäännös.

Kuopanne B

N 6843577.2 E 300041.2

Vieressä on toinen (sivun 7 kartassa B), matalampi ja epäselvempi kuoppa, jossa todettiin vain
sekoittunut maakerros. Emme pidä kuoppajäännettä muinaisjään-
nösalueenä – kyseessä on ilmei-
sen nuori ja vähämerkityksellinen rakenteen jäännös.

Kuopanne A.

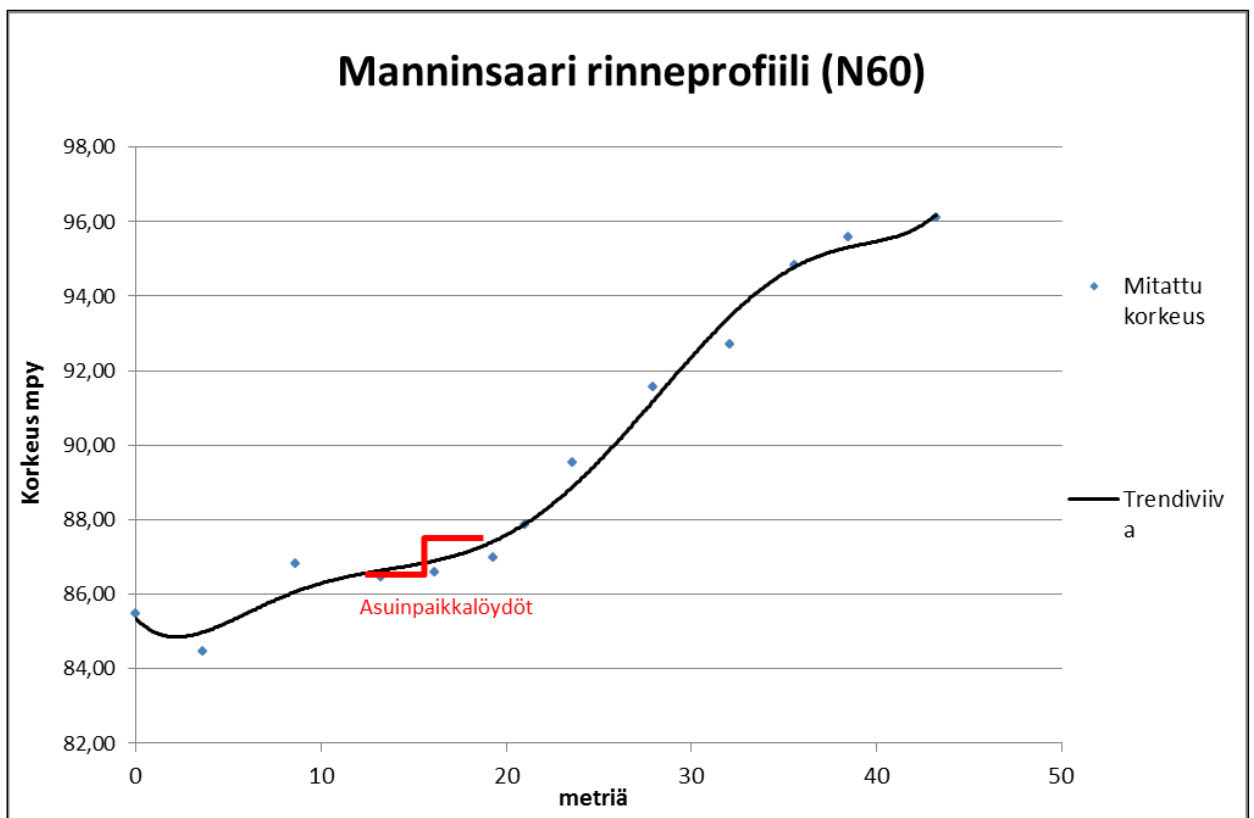
Kairanäyte kuopanteesta A.

Manninsaari 2

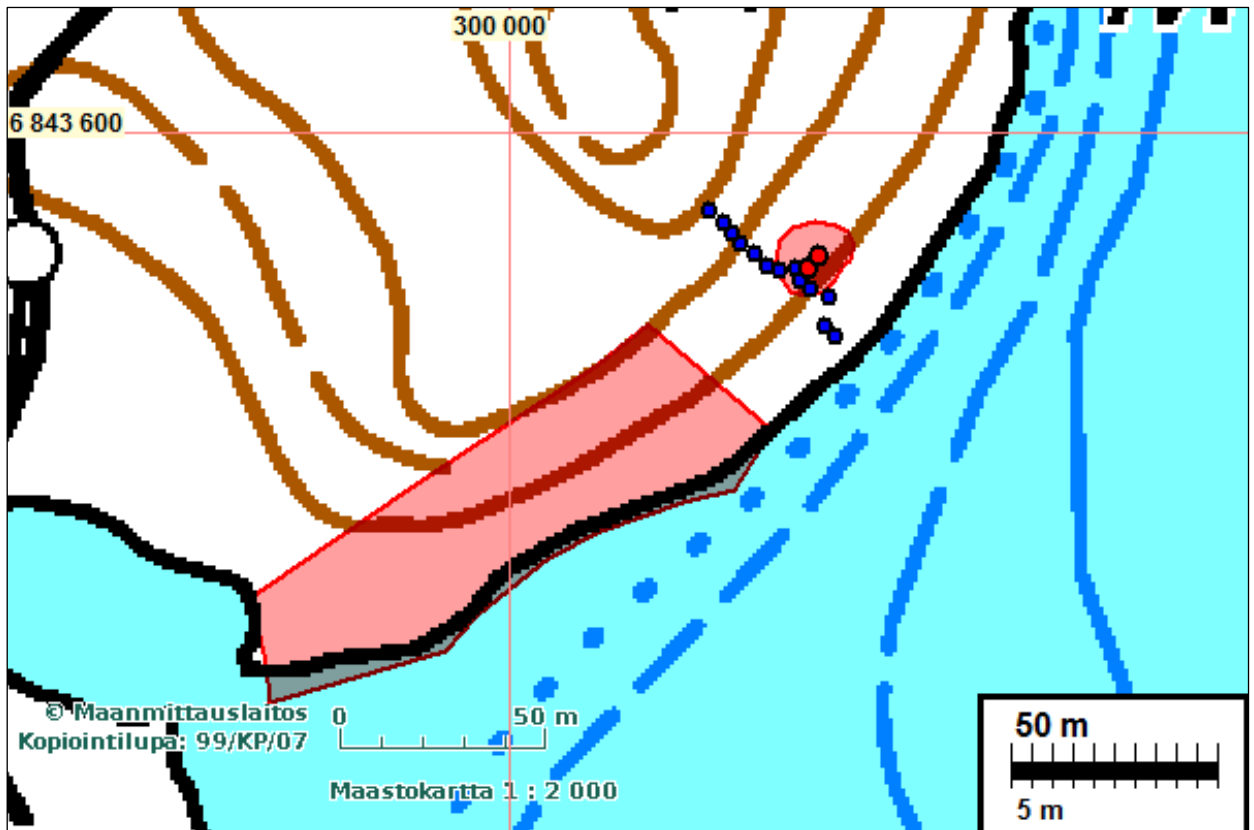
Maastotyön aikana havaittiin esihistoriallista pyyntikulttuurin eli kivikauden ja/tai varhaismetalli-
kauden aikaista asuinpaikkaa noin 38 m aiemmin rajatusta muinaisjään-
nösalueesta koilliseen. Kyseisellä paikalla on pienialainen tasanne (10 x 5 m) jyrkähkön ja korkean rinte-
en sekä nyky-
rannan välisellä alueella ja noin 87 m mpy tasolla eli selvästi Kyrösjärven nykyistä vedenpintaa
(83.2 m mpy) korkeammalla tasolla. Kahdesta tasanteelle kaivetusta koekuopasta (nrot 29 ja
30) löydettiin kolme kappaletta keramiikkaa ja kvartsiesineen kappaletta. Löytöjä olisi todennäköi-
sesti tullut enemmänkin, mutta koekuoppien kaivaminen lopetettiin, kun ensimmäiset löydöt
olivat tulleet varsin läheltä maanpintaa.

Uuden löytöalueen asuinpaikkatasannetta. Etelään.

Rinneprofiili on mitattu tarkkuusGPS-laitteella N60 korkeusjärjestelmässä järven rannasta luoteen suuntaan löydöllisten koekuoppien ylitse. Kaavio havainnollistaa tasannetta, jolta löytöjä tuli ja sen luoteen puolella olevaa jyrkkää rinteä. Asuinpaikkatasanne on noin 87 mpy tasolla. Profiilikuvassa siniset pisteet esittävät mitattuja arvoja ja niiden pohjalta on piirretty trendiviiva, joka kuvaa suhteellisen luotettavasti rinteän nousua. Ensimmäisen ja viimeisen pisteen nousu eivät kuvaa todellista tilannetta. Mittauspaikka sekä mittauspisteet on esitetty sivun 10 kartalla.

Rinneprofiilia varten otetut mittauspisteet on merkitty sinisillä pisteillä. Löydölliset koekuopat on merkitty punaisilla pisteillä. Muinaisjäännösrajaukset punaisella.

Tulos

Alueella ennestään tunnetun kiinteän muinaisjäännöksen Manninsaaren (Mj-tunnus: 932010004) kivikautisen asuinpaikan muinaisjäännösrajausten havaittiin sijoittuvan osittain vesijättömaalle, joka on paljastunut veden alta myöhään historiallisella ajalla. Tältä osin muinaisjäännösrajaus käsittää alueita, jotka eivät ole voineet olla kivikaudelle ajoittuvan asutuksen käytössä. Muinaisjäännös alueella oli lisäksi purettujen nykyaikaisten purettujen rakennusten jäännöksiä, mitkä ovat osaltaan tuhonneet paikalla mahdollisesti sijainneen kivikautisen asuinpaikan.

Täydennysinventoinnissa tehtyjen havaintojen perusteella Manninsaaren ennestään tunnettu kivikautinen asuinpaikka ei ulotu muinaisjäännösrekisteriin merkittyä muinaisjäännösrajausta laajemmalle.

Ennestään tunnetusta muinaisjäännöksestä noin 37 metriä koilliseen, rannan äärellä ja jyrkän rinteiden juurella sijaitsevalla kapealla tasanteella havaittiin pienialainen kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka Manninsaari 2. Tasanteelle tehdyistä koekuopista tuli löytöinä kvartsikaa- vin sekä kolme palaa keramiikkaa.

Alueella tehdyssä inventoinnissa ei havaittu muualla mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

20.6.2013

Hannu Poutiainen
Jasse Tiilikkala

Lähteet

Arkistolähteet:

Kyro socken öfre Satakunda öfredels Härad- Åbo och Björneborgslän. 1 sta Kartadelen. 1848. Kansallisarkisto. (2122 11 la)

Senaatinkartasto. Ikaalinen XXI-XXII 20–21 1910. Maamittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto. Kansallisarkisto.

Suni, Maarit 1975. Tampere, Teisko ym. inventointikertomuksen kohdeluettelo Viljakkala 4. Museoviraston arkisto.

Taloudellinen kartta Ikaalinen 1932 (V4 Ikaalinen Icca24). Metsäntutkimuslaitos. Kansallisarkisto.

Vanhat kartat

Ote taloudellisesta kartasta vuodelta 1932. Kartalle merkitty rakennus, jonka jäänteitä edelleen maastossa.

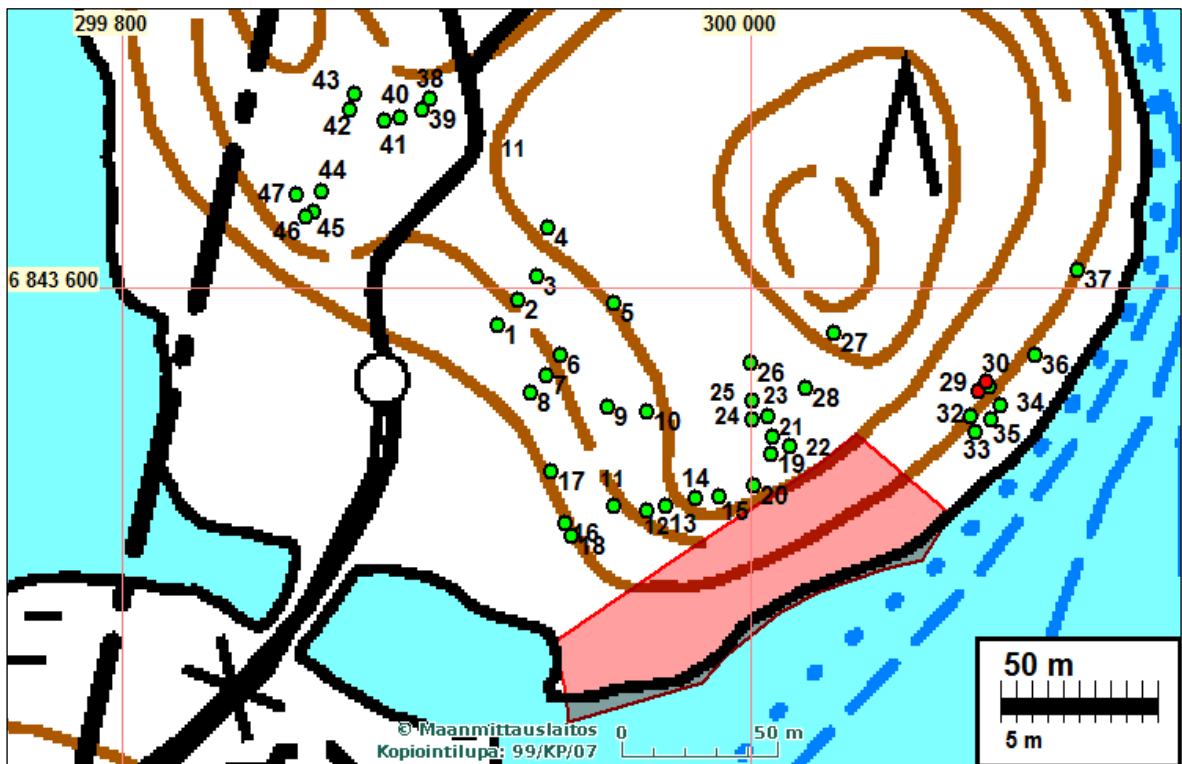

Ote Kyrön pitäjänkartasta. 1848. Kansallisarkisto. Saari on ollut asumaton.

Ote Senaatinkartasta vuodelta 1910. Kansallisarkisto. (Ikaalinen XXI-XXII 20–21). Saareen on merkitty talo paikalle jossa rakennusten jätteitä, Manninsaaren kivikautisen asuinpaikan koillisosassa. Saarella olevat hist. ajan asutusjätteet ovat 1900-luvulta.

koekuoppakartat

Koekuopat merkitty vihreillä pistellä ja numeroin. Esihistoriallisia löytöjä sisältäneet koekuopat on merkitty punaisilla pisteillä. Manninsaari kivikautisen asuinpaikan muinaisjännösrajaus punaisella, rajaus muinaisjännösrekisterin mukaan,

Koekuoppaluettelo

KK	N	E	Z	Huomiot
1	6843587,9	299919,7	93.165	
2	6843596,0	299925,8	98.334	
3	6843603,3	299932,2	94.081	
4	6843619,2	299935,3	90.032	
5	6843595,0	299956,4	91.023	
6	6843578,7	299939,4	91.707	
7	6843571,9	299935,2	89.424	
8	6843566,4	299930,0	88.376	
9	6843561,9	299954,6	91.273	
10	6843560,7	299967,2	89.500	
11	6843530,5	299956,4	89.165	
12	6843528,9	299966,9	88.970	
13	6843530,6	299973,1	90.253	
14	6843532,9	299982,3	92.883	
15	6843533,5	299990,1	93.431	
16	6843524,9	299941,1	87.029	
17	6843541,7	299936,7	94.609	
18	6843520,8	299942,8	87.696	
19	6843547,1	300006,3	95.787	Tiiltä, laastia ja sementtiä
20	6843537,2	300001,2	90.865	
21	6843552,3	300007,2	93.246	betonitaso
22	6843549,5	300012,4	93.695	betonitaso
23	6843559,0	300005,6	94.483	
24	6843558,0	300000,3	92.860	
25	6843564,1	300000,7	94.300	
26	6843576,1	299999,8	94.591	

27	6843585,3	300026,6	98.495	rautanaula
28	6843567,8	300017,5	93.891	
29	6843567,0	300072,7	89.278	keramiikka 3 kpl
30	6843569,8	300074,8	89.187	Kvartsiesine
31	6843568,3	300076,2	88.667	
32	6843558,9	300070,0	90.367	
33	6843554,1	300071,3	89.631	
34	6843557,8	300076,3	92.202	
35	6843562,5	300079,5	91.321	
36	6843578,5	300090,5	88.360	
37	6843605,5	300104,1	88.246	
38	6843660,2	299897,9	87.395	
39	6843656,7	299895,4	89.041	
40	6843653,8	299888,5	87.770	
41	6843653,0	299883,4	88.162	
42	6843656,7	299872,4	90.456	
43	6843661,4	299874,1	89.222	
44	6843630,5	299863,6	89.277	
45	6843624,1	299861,2	90.133	
46	6843622,3	299858,6	89.618	
47	6843629,3	299855,6	89.429	

Löytöjä:

Koekuoppa 29. Keramiikkaa.

Koekuoppa 30. Kvartsikaavin.

Muinaisjäännöstiedot**YLÖJÄRVI MANNINSAARI**

Mjtunnus: 932010004
Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6843 534 E: 300 022 Z: 85
X: 6840 850 Y: 2458 920
P: 6846 400 I: 3300 110

Tutkijat: Maarit Suni 1975 inventointi, Poutiainen & Tiilikkala 2013 inventointi

Sijainti: Viljakkalan kirkosta 4,5 km lounaaseen
Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Asuinpaikka sijaitsee Kyrösjärven Kyröskosken länsipuolella, lähellä rantaa sijaitsevan saaren kaakkoisrannalla olevalla hiekkarannalla. Paikalta on löydetty mm. kaksi kvartsi-iskosta ja liuskekeihäänkärjen katkelma.

Poutiainen & Tiilikkala 2013: Muinaisjäännösrekisterin mukainen muinaisjäännösalue sijoittuu osittain vesijättöalueelle, joka on vasta myöhään historiallisella ajalla vapautunut veden alta. Lisäksi muinaisjäännösalueella havaittiin nykyaikaisia purrettujen rakennusten jäännöksiä.

YLÖJÄRVI MANNINSAARI 2

Mjtunnus:
Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6843 567 E: 300 072
P: 6846 438 I: 3300 162

Tutkijat: Poutiainen & Tiilikkala 2013 inventointi

Sijainti: Viljakkalan kirkosta 4,5 km lounaaseen Manninsaaren koillisreunalla.
Huomiot: Poutiainen & Tiilikkala 2013: Manninsaaren kivikautisesta asuinpaikasta noin 38 metriä koilliseen sijaitsee pienialainen tasanne (10x5m) jyrkähkön ja korkean rinteeseen sekä nykyrannan välisellä alueella ja noin 87m mpy tasolla, eli selvästi Kyrösjärven nykyistä vedenpintaa korkeammalla tasolla.

Kahdesta paikalle kaivetusta koekuopasta löydettiin kolme palaa kivi- tai vahaismetallikautista keramiikkaa sekä kvartsiesineen kappale.

Manninsaaren esihistorialliset asuinpaikat. Nro 1 rajaus muinaisjäännösrekisterin mukaan sisältäen myös vesijätön.

Inventoinnin aikana Ilmakuvasa v 2011 (Maanmittauslaitos) saaren koillisosassa oleva metsä oli hakattu ja maaperä laikutettu.